

Két világ határán:

A Keleti-Mecsek egyik legyezőszerűen szétnyíló völgyében, a Mázai-vadvíz és a Völgységi-patak találkozásánál fekszik Máza falu. 1235-től datálható történetét, az itt élők életmódját állandó kettősség jellemzi. Ezt jelképezi a címerében található búzakarászt és szőlőindát kiegészítő bányászlámpa, amely a település életében oly fontos szénbányászat virágzó évtizedeire utal.

De nem csupán a hagyományos paraszti gazdálkodás attribútumainak számító gabonatermesztés és szőlőművelés, valamint az ipari munkásság jelenlétét feltételező bányászat egymás mellett élése különleges a maiak szemében, hanem hogy két vármegye is hosszú küzdelmet folytatott Mázáért.

Az Árpád-kortól kezdve lakott falu népei a török időkben is kitartottak, és bár templomuk soha nem volt, a térségben tevékenykedő protestáns prédikátorok és a 17. században mind rendszeresebben feltűnő jezsuita páterek egyaránt gyakori vendégek lehettek közöttük. Segítségükkel sikerrel vészelték át a felszabadító háborúk borzalmait, és így kerültek több más faluval együtt a Baranya és Tolna vármegye között

kitört határperbe. Az éveken keresztül tartó viszály végén Máza Tolnában maradt, ám egyházilag a Baranyához tartozó Szászvár filiája lett. Birtokosának is a pécsi székesegyház, valamint a papnevelésért felelős szeminárium számított, és ez sokat nyomott a latban.

A legalább nyolcszáz éves Máza sorsáról a 18. századtól kezdve sokasodnak meg a források. A magukat – Bél Mátyás leírása szerint – Vérbulcsú leszármazottainak tartó környékbeli magyarok közül 43 katolikus és 6 református család küzdött az új élet megteremtéséért 1721-ben a településen. Egy következő összeírás szerint a kétnyomásos földművelést folytató lakosok inkább a bortermelésből és a kör-

nyező erdők gazdag faállományából remélhettek komolyabb jövedelmet. Jellemző, hogy ekkor még úgy tűnt, hogy „hegyei kövesek, sziklásak...nincs ezekből...semmi haszon.” Pedig, ha tudták volna, hogy e haszontalan kövekből indul meg Máza a gazdagodás útján, biztosan másképp tekintettek volna rájuk.

Máza aranykora a határában fekvő kőszénbányák megnyitásával kezdődött. A környékbeliek talán már egy kicsit korábban is megszi-matolták a lehetőséget, mert a 18. század végétől németek költöztek be a faluba. Ők a település alsó részein húzták fel házaikat, és hamar bekapcsolódtak a szerszámfakészítésbe, szénfuvarozásba.

Az 1829-ben induló nagyipari bányaműveléssel jelentősen megváltozott Máza arculata. Az iparos-földművelő kettős életmód sokakat vonzott, így ekkortól kezdődően a lakosság száma folyamatosan nőtt. A Dombóvár–Bátaszék vasútvonalba való bekapcsolásával még könnyebben lehetett megközelíteni, ezért a nagybefektetők számára is megérte ide beruházni. 1864-ben Drasche Gusztáv szerezte meg a kőszénbányákat, aki testvérével, Henrikkel együtt az egész monarchia legnagyobb bányavállalkozójának számított. Nem véletlen, hogy mészüzető, az 1890-es években pedig máig működő téglagyár nyitotta meg kapuit.

Az iparosodás által beindult fejlődés mellett mindvégig jelen volt a paraszti életformában gyökerező hagyomány ápolása is. A református Váralján keresztül intenzív kapcsolatot tartottak a sárközi magyarság-

Máza

www.maza.hu

gal, előszeretettel vásároltak a tolnai kékfestő műhely termékeiből és 1904-ben két tucat mázai női színes hímzés került a szekszárdi múzeum állományába, amelyek mintázata szintén ez irányba mutat.

A település gyarapodását jelzi, hogy 1913-ban gyönyörű templomot szenteltek fel Rózsafüzér Királynéja tiszteletére a katolikus hívek számára, amely jól illeszkedett a bányászközösségek pasztorációs folyamatába, hiszen számos egyház épült ekkor a lelki gondozásuk céljából. 1945-ben elszakadt a szászvári anyaegyháztól és önálló lelkészséggé alakult, 1985-től Györe filiájaként a szászvári plébános gondozza. Ma felújítás alatt áll, hogy méltó állapotban ünnepelhesse meg közelgő centenáriumát.

A bánya 1966-os bezárása után nehéz helyzetbe került a település. Néhány évtizedig önállóságát is elvesztette, miután 1974-ben egyesült Szászvárral. Igaz, 1991-től ismét önálló, és immár végérvényesen Baranya megyében keresik a boldogulásukat az itteniek, akikben megmaradt a szülőhelyük iránti ragaszkodás. Nem véletlenül, hiszen van mire büszkének lenniük.

Az 1952-ben alakult Mázai Bányász Fúvószenekar mára évente több tucat felkérésnek tesz eleget, 1997-ben elnyerték a Magyarországi Német Nemzetiségi Fúvószenekarok I. Országos Találkozóján a vándorzászlót, majd ezt három alkalommal megismételték Nagymányokon, és ezzel ez a rangos ereklye a Mázai Bányász Fúvószenekar tulajdonát képezi. 1995-től rendszere-

**Máza vendégváró,
kiemelt rendezvényei:
a Mázai Fúvóstalálkozót
háromévente rendezik,
a Mázai Falunapot
augusztusban,
a Diófesztivált pedig
szeptember
3. hétvégén tartják.**

**A tájszoba és a sváb
konyha előzetes
egyeztetés alapján
látogatható:
06-70/646-0349.
www.maza.hu**

sen rendeznek hagyományőrző táborokat a térség falvaiban, így Mázán is, gyakorlott kézművesek, fazekas, kosárfonó, foltvarró, hímző segítik a régi falusi mesterségek iránt érdeklődőket, hogy elsajátíthassák a mára már szinte feledésbe merült szakmák mesterfogásait.

A Német Kisebbségi Önkormányzat és annak nemzetiségi egyesülete önálló épületben, a valamikori „Gabnai iskola” épületében működik, ahol rendezvénytermet, gazdagon berendezett tájszobát és egy újonnan kialakított sváb konyhát tekinthetnek meg az ide érkező turisták.

Szintén a falu értékei között említhetjük gyönyörű fekvését, ahonnan számos turistaútvonalon csatlakozhatunk a Mecsekben. A történelmi helyek szerelmeseinek kötelező a mázai vasútállomástól délre fekvő domboldalon megbúvó koromszói apátság ásatásainak megtekintése, ahol ha szerencsénk van, még Patton Gábor régészt is ott találják, aki az érdeklődőknek rendhagyó történelemórát tart. Egyébként az ásatás helyszínét jelzett (kék rom jelzés) turistaúton közelíthet meg a kirándulók. A nagyobb távok kedvelői jól felfestett turistautakon eljuthatnak az Óbánya feletti Réka-várhoz, Kisútbányára, a szomszédos Szászvárra, vagy az Egregy mellett magasodó Mérévár falai alá.

Érdemes tehát több napra tervezni a látogatást Mázára, ahol a helyiek optimistán tekintenek a jövőbe.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR

